

EABC ANTI-ILLICIT TRADE POSITION PAPER

**PERSPECTIVES AND RECOMMENDATIONS
ON THAILAND'S ILLICIT TRADE SITUATION
AND POLICY RECOMMENDATIONS**

THAI EDITION

ข้อเสนอของสมาคมการค้ายุโรปเพื่อธุรกิจและการพาณิชย์ (European Association for Business and Commerce: EABC) เพื่อการแก้ไขและจัดการปัญหาการค้าผิดกฎหมายในประเทศไทย

การค้าผิดกฎหมาย (Illicit Trade) ตามนิยามขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) หมายถึง การผลิต การเคลื่อนย้าย รวมถึงการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการอย่างผิดกฎหมาย สำหรับประเทศไทยการค้าผิดกฎหมายมักปรากฏในรูปแบบของสินค้าที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (Counterfeit and Pirated goods) สินค้าที่ถูกลักลอบนำเข้าอย่างผิดกฎหมาย (Smuggling) และการเลี่ยงภาษีอากร (Duty/Tax Evasion) ซึ่งดำเนินการผ่านทั้งช่องทางหน้าร้าน แพลตฟอร์มออนไลน์ และการขนส่งพัสดุขนาดเล็กที่กระจายอยู่ทั่วห่วงโซ่การผลิตและการค้าระหว่างประเทศ และจากข้อมูลของ OECD¹ และ INTERPOL² ปรากฏการณ์ดังกล่าวเชื่อมโยงกับอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Organised Crime) และการฟอกเงิน ซึ่งส่งผลให้หลักนิติธรรมถูกทำลาย ความปลอดภัยของผู้บริโภค และความน่าเชื่อถือของระบบกำกับดูแลทางเศรษฐกิจ (Regulatory Credibility) สั่นคลอน อีกทั้งยังทำให้รัฐสูญเสียรายได้จากภาษีซึ่งเป็นแหล่งทุนสำคัญต่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาสาธารณสุขและการเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศในระยะยาว

จากผลการจัดอันดับประจำปี 2025 ของดัชนีการค้าผิดกฎหมาย (Illicit Trade Index) โดยองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการต่อต้านการค้าผิดกฎหมาย (Transnational Alliance to Combat Illicit Trade, TRACIT)³ ซึ่งดัชนีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นช่องโหว่ จุดแข็ง และทิศทางการเปลี่ยนแปลงของระบบในระดับประเทศ โดยประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 56 จากทั้งหมด 158 ประเทศทั่วโลก ซึ่งสะท้อนว่าปัญหาการค้าผิดกฎหมายไม่ใช่เรื่องไกลตัวสำหรับประเทศไทย หากแต่เป็นปัญหาในลักษณะเครือข่ายที่แทรกซึมและเชื่อมโยงอยู่ในหลายอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นยาสูบ (Tobacco) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Alcoholic Beverages) ยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ (Pharmaceuticals and Healthcare Products) เครื่องสำอาง (Cosmetics) ตลอดจนถึงปัจจัยการผลิตในการทำเกษตรกรรม (Agricultural)

การปล่อยให้สินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานหรือผิดกฎหมายเหล่านี้ไหลเข้าสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง โดยปราศจากมาตรการควบคุมหรือการดำเนินคดีอย่างจริงจัง ไม่เพียงก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพ อนามัยและความปลอดภัยของประชาชนเท่านั้น แต่ยังบ่อนทำลายความเชื่อมั่นของทั้งผู้บริโภคและนักลงทุน ส่งผลให้ผู้ประกอบการที่ปฏิบัติตามกฎหมายต้องเผชิญกับการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม และบิดเบือนแรงจูงใจในการลงทุนของระบบเศรษฐกิจโดยรวม (Investment Incentives) ซึ่งผลลัพธ์ที่ตามมาคือศักยภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ลดลง และการหดตัวของพื้นที่ทางการคลังภาครัฐ (Fiscal Space) และปัญหาทางสังคมที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

ภายใต้โครงสร้างเศรษฐกิจสมัยใหม่ (Digital Economy) การค้าผิดกฎหมายไม่ได้เกิดจากปัจจัยเพียงประการเดียว หากแต่แทรกซึมอยู่ในรอยต่อของห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ตั้งแต่ “ต้นน้ำ” ที่เป็นแหล่งกำเนิดสินค้าจากโรงงานเถื่อน “กลางน้ำ” ที่คลังสินค้า เขตการค้าเสรี และเส้นทางขนส่งพัสดุ ไปจนถึง “ปลายน้ำ” ที่การจำหน่ายหรือให้บริการสินค้าหน้าร้าน ค่าปลิกดิจิทัล

¹ OECD/EUIPO (2025), *Mapping Global Trade in Fakes 2025: Global Trends and Enforcement Challenges*, Illicit Trade, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/94d3b29f-en>.

² <https://www.interpol.int/en/Crimes/Illicit-goods/Illicit-goods-the-issues>

³ [Interactive Index - Transnational Alliance to Combat Illicit Trade](#)

และช่องทางชำระเงินออนไลน์ที่ยากต่อการติดตาม ความแพร่หลายและสะดวกของอีคอมเมิร์ซ (E-commerce) ได้เปิดช่องให้ผู้กระทำผิดสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วกว่าที่เคย กรณีศึกษาจาก OECD and the EU Intellectual Property Office, EUIPO)⁴ ชี้ให้เห็นว่า การเติบโตของอีคอมเมิร์ซมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยยะสำคัญกับการขยายตัวของการค้าผิดกฎหมาย โดยผู้ค้าสินค้าปลอมใช้ช่องทางอีคอมเมิร์ซในการจำหน่ายสินค้าปลอมแก่ผู้บริโภคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเพราะการตั้งร้านค้าออนไลน์ทำได้ง่าย และผู้ขายยังพัฒนาช่องทางและกลยุทธ์ใหม่ ๆ เพื่อแทรกซึมเข้าสู่แพลตฟอร์มที่น่าเชื่อถือ ขณะเดียวกัน ความแตกต่างด้านภาษีและมาตรฐานกำกับดูแลระหว่างประเทศถูกฉวยเพื่อ “กระจายความเสี่ยง” ของเครือข่ายผิดกฎหมาย เช่น การแยกชิ้นส่วนสินค้า การเปลี่ยนฉลาก หรือการส่งต่อข้ามพรมแดนหลายทอด ส่งผลให้ต้นทุนการบังคับใช้กฎหมายของภาครัฐสูงขึ้น และลดโอกาสการตรวจจับลงอย่างมีนัยยะสำคัญ หากปราศจากฐานข้อมูลและ กลไกกำกับดูแลเชิงความเสี่ยง (Risk-based Regulation) ที่มีประสิทธิภาพ การค้าผิดกฎหมายจึงก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อหลายภาคส่วนในหลายมิติพร้อมกัน ไม่ว่าจะเป็น

1. มิติด้านเศรษฐกิจ:

- 1.1. **ต้นทุนต่อรัฐและสาธารณูปโภค:** การค้าผิดกฎหมายทำให้รัฐสูญเสียรายได้จากภาษี ซึ่งเป็นแหล่งทุนสำคัญสำหรับการลงทุนด้านสาธารณสุข การศึกษา และโครงสร้างพื้นฐาน นอกจากนี้ ภาครัฐยังต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมาย การตรวจสอบ และกระบวนการยุติธรรม เพื่อตรวจจับและปราบปรามสินค้าผิดกฎหมาย ส่งผลให้เกิดต้นทุนทางการคลังที่สูงขึ้น
- 1.2. **ผลกระทบต่อการแข่งขันและกลไกทางตลาด:** สินค้าผิดกฎหมายมักมีราคาต่ำกว่าสินค้าถูกกฎหมาย ทำให้กลไกตลาดบิดเบือน ผู้ประกอบการที่ซื่อสัตย์และปฏิบัติตามกฎหมายจึงเสียเปรียบและถูกบังคับให้แข่งขันในสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งส่งผลโดยต่อแรงจูงใจในการลงทุนและการขยายธุรกิจ
- 1.3. **ผลกระทบต่อการลงทุนระยะยาว:** ความไม่แน่นอนและความเสี่ยงทางเศรษฐกิจจากการค้าผิดกฎหมายทำให้นักลงทุนลังเลในการลงทุนระยะยาว ซึ่งส่งผลต่อการเข้ามาของเงินลงทุนต่อประเทศและการลงทุนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในเศรษฐกิจถดถอยลง
- 1.4. **ผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม:** เมื่อพิจารณาต้นทุนต่อรัฐ ผลกระทบต่อการแข่งขัน และการชะลอตัวของการลงทุน จะทำให้เศรษฐกิจโดยรวมสูญเสียพื้นที่ทางการคลัง และพลาดโอกาสในการพัฒนาทุนมนุษย์และโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเติบโตในระยะยาวของประเทศ

2. มิติด้านความมั่นคง:

- 2.1. **ความเชื่อมโยงกับอาชญากรรมและการทุจริต:** ห่วงโซ่อุปทานสินค้าผิดกฎหมายมักเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมรุนแรง² การทุจริต และการฟอกเงิน เนื่องจากผู้กระทำผิดจำเป็นต้องพึ่งพช่องทางนอกกฎหมายเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจจับ เช่น การลักลอบขนส่ง การปลอมแปลงเอกสาร หรือการเปลี่ยนฉลากสินค้า การกระทำเหล่านี้มักทำให้เกิดเครือข่ายอาชญากรรมซ้อนทับหลายระดับ ตั้งแต่ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายในประเทศไปจนถึงข้ามชาติ นอกจากนี้

⁴ OECD/EUIPO (2021), Misuse of E-Commerce for Trade in Counterfeits, Illicit Trade, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/1c04a64e-en>.

การดำเนินการในลักษณะนี้มักเกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อเอื้อประโยชน์ให้การตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมายไม่สามารถจับกุมได้ ทำให้ผู้กระทำผิดสามารถดำเนินธุรกิจผิดกฎหมายต่อเนื่องได้โดยไม่ต้องรับโทษทันที ผลลัพธ์คือเครือข่ายอาชญากรรมและการทุจริตสามารถสร้างรายได้มหาศาลให้เฉพาะบางกลุ่ม ซึ่งแลกมากับผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ อีกทั้งยังทำลายความน่าเชื่อถือของสถาบันรัฐและระบบยุติธรรม ซึ่งส่งผลให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในความปลอดภัยและความเป็นธรรมของรัฐ

2.2. **ผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและความปลอดภัย:** การดำเนินงานของเครือข่ายสินค้าผิดกฎหมายส่งผลโดยตรงต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อรัฐและกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากประชาชนเห็นว่าแม้ตนปฏิบัติตามกฎหมายและใช้บริการของรัฐอย่างถูกต้อง แต่สินค้าผิดกฎหมายยังคงหมุนเวียนในตลาดและเข้าถึงผู้บริโภคได้โดยง่าย การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มแข็ง หรือช่องว่างในการตรวจสอบและลงโทษ จึงสร้างความรู้สึกที่ กติกาและมาตรการของรัฐไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคและผู้ประกอบการที่สุจริตได้อย่างแท้จริง ผลลัพธ์จากสถานการณ์นี้จึงสะท้อนออกมาเป็น ความไม่ไว้วางใจต่อสถาบันรัฐและกระบวนการยุติธรรม ประชาชนอาจเกิดความรู้สึกว่ากฎหมายไม่เป็นธรรมและเลือกปฏิบัติ ทำให้เกิดแนวโน้มในการละเมิดกฎหมายเล็กน้อยหรือหลีกเลี่ยงกฎระเบียบด้วยตนเอง นอกจากนี้ ยังทำลาย ความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจและตลาด เพราะผู้บริโภครู้สึกไม่ปลอดภัยในการซื้อสินค้าและผู้ประกอบการที่ปฏิบัติตามกฎหมายถูกบีบให้แข่งขันอย่างเสียเปรียบ ความรู้สึกเหล่านี้จะสะสมเป็น ความไม่แน่นอนทางสังคมและความเสี่ยงต่อความมั่นคงของรัฐในระยะยาว นอกจากนี้ เครือข่ายค้าสินค้าผิดกฎหมายยังสร้างความไม่ปลอดภัยในชีวิตประจำวัน ทั้งในชุมชนและสถานประกอบการทั่วประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการลักลอบผลิตหรือจัดจำหน่ายสินค้า การมีอาชญากรรมรอบด้านเช่น การลักลอบค้าสินค้าหรือการขนส่งผิดกฎหมายและความรุนแรงที่เกี่ยวข้อง? ส่งผลให้ประชาชนรู้สึกกังวลต่อความปลอดภัยของตนเองและทรัพย์สิน ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในประเทศเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อ ภาพลักษณ์ความปลอดภัยของประเทศในมุมมองของนักท่องเที่ยวและนักลงทุนต่างชาติต่อประเทศไทย

3. มิติด้านสาธารณสุข:

3.1. การค้าสินค้าผิดกฎหมาย ในกรณีของ ยาปลอมหรือยาไม่ได้มาตรฐาน (Substandard and Falsified Medical Products), เครื่องสำอางไม่ได้มาตรฐาน และ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตนอกระบบนั้นส่งผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยตรง เพราะสินค้าดังกล่าวสามารถก่อให้เกิดโรคหรืออาการเจ็บป่วยที่อาจป้องกันได้หากใช้สินค้าที่มีมาตรฐานแต่ต้น นอกจากนี้ ยังทำให้ความเชื่อมั่นต่อความปลอดภัยของสินค้าในตลาดลดลง และกระทบต่อความมั่นคงทางสาธารณสุขของประเทศโดยรวม ผลกระทบเหล่านี้ยังเกี่ยวข้องกับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เนื่องจากการเจ็บป่วยและอุบัติเหตุจากสินค้าผิดกฎหมายนั้นเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายของระบบสาธารณสุขของประเทศโดยไม่จำเป็น และลดคุณภาพประชากร โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการขับเคลื่อนและการพัฒนาประเทศในระยะยาว

การจัดการปัญหาการค้าผิดกฎหมายจึงไม่ใช่เพียงการบังคับใช้กฎหมายเชิงเทคนิคเท่านั้น แต่เป็นการลงทุนเชิงสถาบัน (Investment in Institutional Quality) เพื่อยกระดับความคาดการณ์ได้และความน่าเชื่อถือของกติกาเศรษฐกิจ (Regulatory

Credibility) โดยงานวิจัย Institutional Quality and Foreign Direct Investment: Global Evidence⁵ พบว่า คุณภาพเชิงกฎระเบียบ (Regulatory Quality) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับการไหลเข้าของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ในระดับโลก และในเอเชีย ตัวชี้วัดสถาบันส่วนใหญ่มีผลเชิงบวกต่อ FDI อย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันและ FDI ไม่ได้เป็นเส้นตรง แต่ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละประเทศ ดังนั้น การยกระดับคุณภาพเชิงกฎระเบียบ ผ่านกลไกต่าง ๆ เช่น การกำกับดูแลเชิงความเสี่ยง (Risk-based regulation) การเฝ้าระวังตลาด (Market surveillance) และระบบติดตามตรวจสอบย้อนกลับ (Track-and-Trace/Traceability) จึงถือเป็น “การลงทุนเชิงสถาบัน” ที่ลดพื้นที่ของตลาดมืดและส่งสัญญาณความน่าเชื่อถือแก่ผู้ลงทุนในระยะยาว

ด้วยเหตุนี้ การรับมือกับการค้าผิดกฎหมายจึงไม่ใช่เพียงปฏิบัติการกวาดล้างรายคดีเท่านั้น หากแต่ต้องพิจารณาเป็น “การสร้างระบบกติกา กลไก และการลงทุนเชิงสถาบัน” ที่ทำให้รัฐสามารถคาดการณ์ได้ โปร่งใส และบังคับใช้กฎหมายได้จริง แนวทางสำคัญได้แก่ การออกแบบระบบติดตามตรวจสอบย้อนกลับสำหรับสินค้าที่มีความเสี่ยง การพัฒนาและใช้ระบบศุลกากรอัจฉริยะควบคู่กับการวิเคราะห์ความเสี่ยง ณ ด่านนำเข้า การเฝ้าระวังตลาดเชิงรุกที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ตลอดจนกรอบกำกับดูแลที่กำหนดข้อบังคับรวมถึงความรับผิดชอบของแพลตฟอร์มออนไลน์ในการลบ และกีดไม่ให้รายการสินค้าผิดกฎหมายกลับมาปรากฏได้อีก ล้วนเป็นกลไกที่ช่วย “ล็อกอิน” ความน่าเชื่อถือของกติกาทางเศรษฐกิจ คืนความยุติธรรมให้ผู้ประกอบการที่สุจริตและปฏิบัติตามกฎหมาย ค้ำครองผู้บริโภค และสร้างบรรยากาศการลงทุนที่มั่นคงสำหรับการเติบโตอย่างยั่งยืนของประเทศไทย

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ (evidence-based) เพื่อสนับสนุนการพิจารณาเชิงนโยบายและการตัดสินใจของภาครัฐ โดยมีการนำเสนอภาพรวมสถานการณ์ มาตรการและประเด็นปัญหา ตลอดจนผลกระทบของการค้าผิดกฎหมายในอุตสาหกรรมยาสูบ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ เครื่องสำอางค์ และปัจจัยการผลิตทางการเกษตร พร้อมทั้งชี้ให้เห็นถึงผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของการกำกับดูแลและการบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Credibility) ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment, FDI) และความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว เอกสารนี้ยังสอดรับยุทธศาสตร์ชาติ การยกระดับความสอดคล้องกับมาตรฐานสากลตามเป้าหมายของไทยสู่การเข้าเป็นสมาชิก OECD และการเตรียมความพร้อมสำหรับการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศไทย-สหภาพยุโรป (EU-Thailand Free Trade Agreement) ที่ยึดหลักการของ ความเป็นธรรม (Principles of Fairness) นิติธรรม (the Rule of Law) รวมถึง การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Protection) โดยเน้นย้ำถึงกติกาที่ โปร่งใส คาดการณ์ได้ และมีการบังคับใช้สม่ำเสมอ เพื่อลดโอกาสในการทำการค้าผิดกฎหมายและยกระดับความเชื่อมั่นของประเทศไทยบนเวทีการค้าโลก

ถัดจากบทนำนี้ จะมี “ตารางสรุปอุตสาหกรรม” ซึ่งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับขนาดตลาด สัดส่วนสินค้าผิดกฎหมาย ผลกระทบทางการคลัง ความเสี่ยงด้านสุขภาพและความปลอดภัย ปัจจัยขับเคลื่อน มาตรการเร่งด่วน และหน่วยงานเจ้าภาพ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจและติดตามผลสำหรับผู้กำหนดนโยบายและหน่วยงานกำกับดูแล

⁵ Khan, H., Dong, Y., Bibi, R. et al. Institutional Quality and Foreign Direct Investment: Global Evidence. *J Knowl Econ* 15, 10547–10591 (2024). <https://doi.org/10.1007/s13132-023-01508-1>

สมาคมการค้ายุโรปเพื่อธุรกิจและการพาณิชย์ ขอเรียนเสนอแนวทางเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการปัญหาในแต่ละอุตสาหกรรม โดยสรุปประเด็นหลักไว้ในตารางแนบท้าย ดังนี้

อุตสาหกรรม	ประเด็นปัญหา/ข้อหาหรือ	ข้อเสนอแนะ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
ภาคการเกษตร ปัจจัยการผลิต ทางการเกษตร	ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เช่น ปุ๋ยและสารกำจัดศัตรูพืช ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้ผลผลิตทางการเกษตรมีปริมาณและคุณภาพที่ดี หากจัดการใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม อย่างไรก็ตามการมีปัจจัยการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานหรือผิดกฎหมายจำหน่ายในท้องตลาด อาจก่อให้เกิดปัญหาต่อเกษตรกร ทำให้ผลผลิตไม่เป็นไปตามเป้าหมาย รวมถึงส่งผลให้ต้นทุนที่สูงขึ้น ในด้านสิ่งแวดล้อม การใช้ปุ๋ยปลอมจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของดิน ขณะที่การใช้สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชปลอมอาจก่อให้เกิดสารตกค้างที่เป็นอันตรายปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม และส่งผลให้ศัตรูพืชพัฒนาความต้านทานต่อสารเคมีมากขึ้น จึงต้องมีการเพิ่มปริมาณมากกว่าเดิม ซึ่งยิ่งเพิ่มความเสี่ยงและต้นทุนทางการเกษตรในระยะยาว	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร้านออนไลน์ควรมีระเบียบมาตรฐาน ใบอนุญาต และการอบรมวัดความรู้ เช่นเดียวกับร้านค้าปกติ 2. การกำหนดมาตรฐานตลาดออนไลน์: แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ (E-commerce platform) ควรมีการดำเนินการตรวจสอบและส่งเสริมการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีในการตรวจจับและแจ้งเตือนสินค้าปลอม และการจัดทำระบบรายงานอุบัติการณ์ (Reporting System for Pesticide Incidents) 3. ส่งเสริมและสนับสนุนโครงการ Q Shop และ Q Factory 4. สร้างความร่วมมือทั้งในประเทศ และระหว่างประเทศ 5. ให้ความรู้แก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไป 	<ul style="list-style-type: none"> ● พ.ร.บ. วัตถุอันตรายและที่แก้ไขเพิ่มเติม ● พ.ร.บ. ปุ๋ยและที่แก้ไขเพิ่มเติม ● ประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การดำเนินการอื่นสำหรับผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลประเภทตลาดสินค้า ที่มีลักษณะเฉพาะตามมาตรา 18 (2) แห่งพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 พ.ศ. 2568

อุตสาหกรรม	ประเด็นปัญหา/ข้อหาหรือ	ข้อเสนอแนะ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
<p>ยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ</p>	<p>ยาปลอมก่อให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพ โดย WHO ประเมินว่าปลอมคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 10 ของยาทั้งหมดที่จำหน่ายในประเทศรายได้ปานกลาง นอกจากนี้ การใช้ยาปลอมจะก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพในด้านต่างๆ เช่น ไม่สามารถรักษาโรคได้ตามเป้าประสงค์ ส่งผลให้โรคที่เป็นเหตุหนักลง ซึ่งอาจทำให้เสียชีวิตได้ รวมถึงเกิดการดื้อยาลดคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย เป็นต้น เป็นปัญหาด้านสาธารณสุขของประเทศไทย</p> <p>ช่องทางการจำหน่ายยาปลอมมีทั้งช่องทางการลักลอบจำหน่ายผ่านบุคคล ร้านขายยาเถื่อน โรงงานผลิตยาปลอม และผ่านช่องทางออนไลน์</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เสนอให้มีการพิจารณาประกาศใช้กฎหมาย e-pharmacy เพื่อที่การให้บริการ e-pharmacy จะได้ดำเนินการตามกฎหมาย และมีมาตรฐานในการกำกับดูแลทางตลาดออนไลน์ 2. การกำหนดมาตรฐานตลาดออนไลน์: ส่งเสริมการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีในการตรวจจับและแจ้งเตือนสินค้าปลอมบนแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ 3. สร้างความร่วมมือทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ: เนื่องจากปัญหายาปลอมข้ามพรมแดน และการนำเข้าผิดกฎหมาย ไม่ผ่านการลงทะเบียน ความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4. สร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชน: ควรมีการรณรงค์และให้ความรู้แก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับความเสี่ยงของยาปลอม การเลือกซื้อยาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ และวิธีตรวจสอบผลิตภัณฑ์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● พ.ร.บ. ยา และที่แก้ไขเพิ่มเติม ● ร่าง ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดเกี่ยวกับสถานที่อุปกรณ์ และวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.

อุตสาหกรรม	ประเด็นปัญหา/ข้อหาหรือ	ข้อเสนอแนะ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
ยาสูบ	<p>ราคายาสูบที่ผูกขาดภายในประเทศที่มีสูงกว่ายาสูบที่ผลิตกฎหมายถึง 2-3 เท่าตัว ส่งผลให้สถานการณ์ยาสูบที่ผูกขาดถูกผลักดันนำเข้าโดยมิได้เสียภาษีและมีสถานการณ์ที่แย่งอย่างต่อเนื่อง ภาคเอกชนได้รวบรวมผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหายาสูบที่ผูกขาด ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผลกระทบด้านรายได้รัฐบาล: ในปี 2567 ภาครัฐสูญเสียรายได้มากกว่า 30,000 ล้านบาท ให้กับยาสูบที่ผูกขาด โดยมีแนวโน้มความสูญเสียที่เพิ่มสูงขึ้น 2. ผลกระทบด้านสังคม: รายได้จากภาษีธุรกิจเฉพาะลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้เพื่อสนับสนุนกิจกรรมและบริการด้านสังคม และรายได้ได้จากยาสูบที่ผูกขาดถูกใช้สนับสนุนการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ และปัญหาคอร์รัปชัน 3. ผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกใบยาสูบ: จากการผลิตและรายได้ที่ลดลงซึ่งเป็นผลจากยาสูบที่ผูกขาด 4. ผลกระทบด้านสาธารณสุข: จากยาสูบที่ผูกขาดที่ไม่ได้รับการควบคุมจากภาครัฐ ทำให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพมากขึ้น 	<p>เพื่อบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้น อุตสาหกรรมได้รวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การกำหนดนโยบายภาษียาสูบในอนาคต <ol style="list-style-type: none"> 1.1. พิจารณากำหนดอัตราภาษียาสูบโดยคำนึงถึงกำลังซื้อของผู้บริโภคอย่างเหมาะสม 2. ด้านการดำเนินนโยบาย ได้แก่ <ol style="list-style-type: none"> 2.1. กำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายระดับชาติเพื่อบูรณาการการใช้กฎหมายและการป้องกันและปราบปรามระหว่างหน่วยงาน 2.2. ยกระดับการป้องกันและปราบปรามกฎหมายออนไลน์ 2.3. ส่งเสริมความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและร่วมกันป้องกันและปราบปรามยาสูบที่ผูกขาด 3. ด้านกฎหมาย ได้แก่ <ol style="list-style-type: none"> 3.1. ปรับปรุงบทลงโทษทั้งค่าปรับและอาญารวมถึงโทษทางกฎหมายอื่น อาทิ การป้องกันการฟอกเงิน การป้องกันและปราบปรามทุจริต 	<ul style="list-style-type: none"> ● พระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 ● พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ● พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ● พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ● พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ● พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ

อุตสาหกรรม	ประเด็นปัญหา/ข้อหาหรือ	ข้อเสนอแนะ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
	<p>นอกจากนี้ ราคาที่สูงมากของบุหรี่ผิดกฎหมายยังทำให้คนสูบสามารถเข้าถึงการสูบบุหรี่ได้มากขึ้นตามมาด้วย</p>	<p>3.2. ปรับปรุงกฎระเบียบด้านศุลกากรเพื่อยกระดับการเฝ้าระวังในเขตที่มีความเสี่ยงสูง อาทิ เขตปลอดอากร</p> <p>3.3. ปรับปรุงกฎหมายการสั่งปิดเว็บไซต์หรือร้านค้าออนไลน์ที่ขายบุหรี่ผิดกฎหมาย</p>	<p>ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561</p> <ul style="list-style-type: none"> พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560

อุตสาหกรรม	ประเด็นปัญหา/ข้อหาหรือ	ข้อเสนอแนะ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์	<ol style="list-style-type: none"> 1. การค้าสุราผิดกฎหมายทั้งสุราปลอมและสุราลักลอบนำเข้า ก่อให้เกิดความสูญเสียด้านรายได้ต่อรัฐไม่น้อยกว่า 4.4 พันล้านบาทต่อปี ทั้งนี้ พรหมแดนทางบกและทางน้ำระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ มาเลเซีย กัมพูชา เมียนมาร์ และลาว ซึ่งมีระยะทางค่อนข้างยาวและยากต่อการตรวจสอบปราบปรามเป็นช่องทางหลักในการลักลอบนำเข้า อีกทั้ง การเดินทางข้ามพรหมแดนของบุคคลและยานพาหนะสามารถกระทำได้โดยสะดวก ขาดความเข้มงวดในการตรวจสอบ โดยที่สุรานำเข้าระดับพรีเมียมประเภทวิสกี้ บรันดี และคอนยัค ได้รับผลกระทบมากที่สุดเนื่องจากมีความต้องการสูงในตลาดและมีมูลค่าสูง 2. การยกเว้นภาษีนำเข้าตามความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (ATIGA) ส่งผลให้เกิดพฤติกรรม "วนสินค้า" ผ่านประเทศที่สามเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบศุลกากร 3. ความแตกต่างอย่างมีนัยยะกว่า 1-3 เท่าระหว่างราคาสุราที่ผลิตและเสียภาษีอย่างถูกต้องและสุราผิดกฎหมายซึ่งเป็นผลจากการเรียกเก็บภาษีสรรพสามิตและภาษีศุลกากรขาเข้าในอัตราที่สูงโดยเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบกับข้อจำกัดด้านทรัพยากรด้านการป้องกันและปราบปรามสินค้าผิดกฎหมายของรัฐ ส่งผลในทางอ้อมในการกระตุ้นการกระทำผิดกฎหมาย และหรือขาดความยำเกรงกฎหมาย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. บูรณาการการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และปราบปราม โดยเพิ่มความถี่ของการตรวจสอบตามแนวชายแดน และการกำกับดูแลช่องทางการจำหน่ายทุกช่องทาง รวมถึงช่องทางออนไลน์อย่างเข้มงวด 2. ส่งเสริมความร่วมมือของภาครัฐในระดับภูมิภาค รวมถึงปรับปรุงบทลงโทษให้รุนแรงยิ่งขึ้นเพียงพอต่อการสร้างความหลาบจำ และยับยั้งพฤติกรรมกระทำผิดซ้ำ 3. ทบทวนโครงสร้างภาษีสุราทั้งภาษีนำเข้าและภาษีสรรพสามิต เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการสร้างเสถียรภาพด้านรายได้ทางภาษีของรัฐบาลและลดแรงจูงใจด้านอุปสงค์และอุปทาน รวมถึงแรงจูงใจในการซื้อสินค้าผิดกฎหมายที่มีราคาต่ำกว่าค่อนข้างมาก 4. รณรงค์สร้างความตระหนักรู้และให้ความรู้แก่ ผู้บริโภคเกี่ยวกับอันตรายจากการบริโภคสุราปลอม 5. เสริมสร้างทักษะแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวกับการตรวจสอบและบ่งชี้สุราผิดกฎหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> ● พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ.2560 ● พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ● พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ● พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ● พระราชบัญญัติว่าด้วยการค้ากระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560

อุตสาหกรรม	ประเด็นปัญหา/ข้อหาหรือ	ข้อเสนอแนะ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
	<p>4. การเข้าถึงเครื่องตีเมล็ดแอลกอฮอล์ผิดกฎหมายเป็นไปได้โดยสะดวก ทั้งนี้ มีการเสนอขายอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะช่องทางออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ และเว็บไซต์ รวมถึงร้านค้าและร้านอาหาร ผับ บาร์</p> <p>5. ผู้บริโภคขาดความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบเชิงลบในองค์รวมของการบริโภคสุราผิดกฎหมาย และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเลือกบริโภคสุราที่มีราคาถูกลงกว่า</p>	<p>6. รายงานการลงโทษผู้กระทำผิดต่อสาธารณะโดยรัฐอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างแรงจูงใจเชิงลบ (Deterrent Effect) และสร้างความยำเกรงต่อการกระทำผิด</p>	

อุตสาหกรรม	ประเด็นปัญหา/ข้อหาหรือ	ข้อเสนอแนะ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
ผลิตภัณฑ์เครื่อง สำอางค์ และความงาม	<p>ปัญหาการค้าผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลอมแปลงสินค้าในอุตสาหกรรมความงาม ได้กลายเป็นภัยคุกคามที่ร้ายแรงและซับซ้อนไปทั่วโลกในปัจจุบัน การปลอมแปลงสินค้าเครื่องสำอางได้แพร่หลายไปในทุกระดับ ทั้งแบรนด์หรูที่มีชื่อเสียง แบรนด์สินค้าเวชสำอาง แบรนด์ที่ผลิตในประเทศ สินค้าลอกเลียนแบบเหล่านี้มักจะถูกผลิตขึ้นโดยไม่มีการควบคุมคุณภาพ ไม่มีมาตรฐานด้านสุขอนามัย และบ่อยครั้งที่ใช้ส่วนผสมที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสร้างความร่วมมือและการแบ่งปันข้อมูลระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย: หน่วยงานภาครัฐ เจ้าของแบรนด์แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ควรทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และข่าวกรองเกี่ยวกับการค้าผิดกฎหมาย รวมถึงการกำหนดกลไกให้แพลตฟอร์มมีมาตรการตรวจสอบและคัดกรองผู้ขายสินค้าผิดกฎหมาย 2. ตรวจสอบและควบคุมสินค้าปลอม สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์บนตลาดออนไลน์: วางมาตรการร่วมมือกับแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ และโซเชียลมีเดีย (Social Media Platform) ต่างๆ เช่น Facebook, Instagram, Tiktok เพื่อพัฒนาระบบตรวจจับ (Gating) และแจ้งเตือนสินค้าปลอมเพื่อปิดร้านค้าดังกล่าว และถอดถอนสินค้าปลอมอย่างรวดเร็ว 3. ด้านการบังคับใช้กฎหมายและกรอบกฎหมาย: <ol style="list-style-type: none"> 3.1. ควรเพิ่มความเข้มงวดของบทลงโทษทางอาญา สำหรับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา กับผู้กระทำความผิด พิจารณาบังคับใช้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 (2015) และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2565 (2022) ● พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ● พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 (2002) ● พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 (1991) ● พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 (2017)

อุตสาหกรรม	ประเด็นปัญหา/ข้อหาหรือ	ข้อเสนอแนะ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
		<p>กฎหมายกับแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ และ โซเชียลมีเดีย ที่ตรวจพบการขายสินค้าผิดกฎหมายบ่อยครั้ง และไม่มีมาตรการป้องกันตามสมควร</p> <p>3.2. ภาครัฐควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างสม่ำเสมอ มุ่งเน้นและ ควรกำหนดนโยบายและมาตรการควบคุมเพื่อป้องกันการทุจริตซึ่งมักเป็นช่องทางสำคัญที่เอื้อต่อการค้าผิดกฎหมายในห่วงโซ่อุปทานทั่วโลก</p> <p>3.3. มีการแข่งขันข่าวกรองข้ามประเทศที่มีประสิทธิภาพ โดยหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เช่น กรมทรัพย์สินทางปัญญา กรมศุลกากร กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค (บก.ปคบ.) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (บก.ปอศ.) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค</p>	

อุตสาหกรรม	ประเด็นปัญหา/ข้อหาหรือ	ข้อเสนอแนะ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
		<p>(สคบ.), หน่วยงานตำรวจสากล ในการแลกเปลี่ยนข่าวกรองและข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและกิจกรรมการค้าผิดกฎหมายข้ามพรมแดน</p> <p>4. การสร้างความตระหนักรู้และการให้ความรู้แก่ผู้บริโภค: รัฐบาลและหน่วยงานอุตสาหกรรมควรจัดทำแคมเปญให้ความรู้แก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับอันตรายของสินค้าปลอม และวิธีการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ของแท้ รวมถึงส่งเสริมบทบาทของผู้ค้าปลีกที่ได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการในการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภค</p> <p>5. การทบทวนนโยบายภาษี: ควรมีการทบทวนนโยบายภาษี เงินอุดหนุน และการยกเว้นภาษี เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายเหล่านี้ไม่ได้ส่งเสริมการลักลอบนำเข้าหรือการค้าผิดกฎหมายรูปแบบอื่นๆ โดยไม่ตั้งใจ</p>	

อุตสาหกรรมภาคการเกษตร ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร

สถานการณ์ของปัจจัยการผลิตทางการเกษตรผิดกฎหมายในประเทศไทย

ภาคการเกษตรเป็นหนึ่งในเสาหลักของโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจของไทย ในปี พ.ศ. 2566 ภาคการเกษตรมีส่วนมูลค้ำประมาณร้อยละ 8.6 ของ GDP⁶ แต่มีการใช้แรงงานถึงร้อยละ 23.6 ของแรงงานทั้งหมด ปุ๋ยและสารกำจัดศัตรูพืชเป็นหนึ่งในปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ หากเกษตรกรใช้ปัจจัยการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานหรือปลอมจะทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้นเนื่องจากใช้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้เกษตรกรสูญเสียรายได้ แม้ไม่มีมูลค่าของอุตสาหกรรมในประเทศไทยอย่างแน่ชัด อาจใช้มูลค่าของทั่วโลกประเมินเปรียบเทียบ โดยสัดส่วนของสารกำจัดศัตรูพืชผิดกฎหมายในตลาดโลกอยู่ที่ประมาณร้อยละ 10 ถึง ร้อยละ 25 โดยมูลค่าตลาดสารกำจัดศัตรูพืชทั่วโลกในปีพ.ศ. 2564 มีมากกว่า 80,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้น รายได้จากการค้าสารกำจัดศัตรูพืชผิดกฎหมายทั่วโลกจึงถูกประเมินว่าอยู่ที่ 8,000–20,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี⁷ ซึ่งยังไม่รวมต้นทุนซ้ำซ้อนของเกษตรกรจากการที่ต้องซื้อปัจจัยการผลิตใหม่ หรือ ผลผลิตเสียหายไม่ได้คุณภาพและปริมาณตามต้องการ การใช้ปัจจัยการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานหรือปลอมไม่เพียงส่งผลต่อเศรษฐกิจเท่านั้น ยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยอาจเกิดปัญหาสารตกค้างหรือ ปนเปื้อนในดิน หรือ น้ำ และปัญหาด้านสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภคด้วย

ทั้งนี้การปราบปรามปัจจัยการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานหรือปลอมเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังจะเห็นได้จากข่าวการปราบปรามปัจจัยการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานหรือปลอมในช่วงปีที่ผ่านมามีมูลค่ามากกว่า 10 ล้านบาท โดยส่วนมากเป็นการจับกุม ณ โรงงาน หรือ ร้านค้า ซึ่งการขายผ่านแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซนับเป็นช่องทางที่นิยมมากขึ้นในปัจจุบัน แต่ยังคงอาจไม่มีมาตรการควบคุมที่เพียงพออาจเป็นช่องทางการจำหน่ายปัจจัยการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานหรือปลอมได้

ข้อเสนอแนะ

ด้านกฎหมาย

1. **การปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมาย:** พระราชบัญญัติปุ๋ย พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กำหนดให้ผู้ขายปุ๋ย หรือ วัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับอนุญาตจากกรมวิชาการเกษตร ดังนั้นการขายออนไลน์ ผู้ขายออนไลน์ หรือ ร้านค้าบนแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ ควรได้รับอนุญาตจากกรมวิชาการเกษตร เช่นเดียวกันตามข้อเสนอแนะของ FAO และ WHO⁸ เพื่อให้มั่นใจว่าสินค้ามีคุณภาพ รวมถึงผู้ขายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปุ๋ยและสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โดยสามารถแนะนำเกษตรกรถึงการใช้อย่างถูกต้องและลดการใช้อย่างไม่จำเป็น

นอกจากนี้ สารกำจัดศัตรูพืชถือเป็นสินค้าอันตรายทางการขนส่ง ดังนั้น การขนส่งสารกำจัดศัตรูพืชทางไปรษณีย์ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดการขนส่งสินค้าอันตรายอย่างเคร่งครัดซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกับการขนส่งสารกำจัดศัตรูพืชในช่องทางปกติ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและการปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อม

⁶ <https://uploads.tpso.go.th/การยกระดับและเพิ่มรายได้ภาคเกษตร.pdf>

⁷ [tracit_illicitepesticides_ecommerce_april2024_full.pdf](https://tracit.illicitepesticides_ecommerce_april2024_full.pdf)

⁸ International Code of Conduct on Pesticide Management Guidance note on online sales of pesticides, 2025, FAO & WHO
<https://www.who.int/publications/i/item/9789240110892>

ด้านการดำเนินนโยบาย

1. **การจัดทำมาตรฐานบนตลาดออนไลน์:** แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซควรมีการดำเนินการตรวจสอบ ส่งเสริมการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีในการตรวจจับและแจ้งเตือนสินค้าปลอมบนแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ รวมถึงการขายออนไลน์นอกแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ เพื่อถอดถอนสินค้าปลอมอย่างรวดเร็ว ทางสมาคมฯ ขอเสนอให้เพิ่มเติมนิยามมาตรฐานสินค้าของประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การดำเนินการอื่นสำหรับผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลประเภทตลาดสินค้า ที่มีลักษณะเฉพาะตามมาตรา 18 (2) แห่งพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 พ.ศ. 2568 ให้ครอบคลุมปุ๋ยและสารกำจัดศัตรูพืชที่กรมวิชาการเกษตรรับผิดชอบให้ซึ่งจะช่วยกรองให้ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่ขายบนแพลตฟอร์มมีมาตรฐานและลดโอกาสที่จะพบสินค้าปลอม รวมถึงกระตุ้นในผู้ขายสินค้ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตทางการเกษตร

นอกจากนี้จากคำแนะนำของ FAO/WHO แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซควรมีการจัดตั้งระบบรายงานอุบัติการณ์ (incident) ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชและข้อมูลทางขายออนไลน์ ซึ่งอาจปรับใช้ตาม FAO/WHO publication Guidelines on Developing a Reporting System for Health and Environmental Incidents Resulting from Exposure to Pesticides ซึ่งจะเป็นช่องทางการติดตามและบริหารจัดการอุบัติการณ์ ทั้งนี้ระบบงานการนี้ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ได้แก่ หน่วยงานกำกับดูแล สถาบันทางการแพทย์ แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ และผู้ขายหรือร้านค้าออนไลน์ เป็นต้น

2. **สร้างความร่วมมือทั้งในประเทศ และระหว่างประเทศ:** เนื่องจากปัญหาปลอมข้ามพรมแดน การร่วมมือภายใน และระหว่างประเทศในภูมิภาคและองค์กรระหว่างประเทศ เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมวิชาการเกษตร กรมศุลกากร กรมการสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค (ปปบ.) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) องค์กรตำรวจอาชญากรรมระหว่างประเทศ (INTERPOL) เป็นสิ่งจำเป็นในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและปฏิบัติการร่วม
3. **ส่งเสริมและสนับสนุนโครงการ Q Shop และ Q Factory:** Q shop และ Q Factory เป็นมาตรการสำคัญของ กรมวิชาการเกษตร ที่มุ่งยกระดับคุณภาพสินค้าเกษตรและความปลอดภัยในการใช้ปัจจัยการผลิต เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึง ปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่มีคุณภาพ ได้ในราคาที่เหมาะสม โดย Q-Shop คือร้านค้าปัจจัยการผลิตที่ได้รับการรับรองว่ามีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน ขณะที่ Q-Factory คือโรงงานผลิตหรือผู้ผลิตปัจจัยการผลิตที่ได้รับการรับรองว่ามีกระบวนการผลิตที่ได้คุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งหากร้านค้าหรือโรงงานผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด กรมวิชาการเกษตรและออกใบรับรองและป้ายสัญลักษณ์ให้
4. **สร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชน:** ควรมีการรณรงค์และให้ความรู้แก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับความเสี่ยงจากผลของการผลิตทางการเกษตรปลอม การเลือกซื้อจากแหล่งที่เชื่อถือได้ เช่น ร้าน Q Shop และ Q Factory และวิธีตรวจสอบผลิตภัณฑ์

อุตสาหกรรมยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ

สถานการณ์ยาปลอมในประเทศไทย

การเข้าถึงยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ (Pharmaceutical and Health Care Products) ที่มีคุณภาพดีเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ประเทศไทยมีการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาผ่านพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตลอดการผลิต การนำเข้า การจัดเก็บ การแจกจ่าย และการขายยา โดยมีการกำหนดผลิตภัณฑ์ยาตั้งแต่ไปนี้ห้ามผลิต ขาย นำหรือส่งเข้ามาในประเทศไทย ได้แก่ ยาปลอม ยาผิดมาตรฐาน ยาเสื่อมคุณภาพ ยาที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตำรับยา ยาที่ทะเบียนตำรับยาถูกยกเลิก และยาที่รัฐมนตรีสั่งเพิกถอนทะเบียนตำรับยา⁹ ซึ่งในเอกสารฉบับนี้ขอเรียกผลิตภัณฑ์ยาดังกล่าวรวมกันว่า ยาปลอม (Counterfeit and Illicit drug)

แม้ประเทศไทยจะไม่ใช่แหล่งผลิตหลักแต่ไทยถือเป็นจุดผ่านและมีรายงานการค้าผิดกฎหมายใผลิตภัณฑ์ยาสูงเมื่อเทียบกับภูมิภาคอาเซียนและตลาดสำคัญของยาปลอมดังแสดงจำนวนคดีในรูปที่ 1¹⁰ โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนและตามแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งพบว่ายาปลอมที่ระบาดในภูมิภาคนี้ ได้แก่ ยาต้านมาลาเรีย ยาปฏิชีวนะ ยารักษาโรคมะเร็ง ยาคุมกำเนิด และยาชุด ที่ไม่มีการควบคุมคุณภาพอย่างเหมาะสม¹¹

นอกจากนี้การแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้มีการจำหน่ายยาปลอมผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น แม้จะไม่มีสถิติเปรียบเทียบจำนวนคดีก่อนและหลังการระบาดอย่างเป็นทางการแต่จากรายงานของ OECD¹² และ INTERPOL¹³

รูปที่ 1 จำนวนครั้งในการตรวจพบยาปลอมในภูมิภาคอาเซียน

ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าสถานการณ์มีความรุนแรงขึ้นจริง จากความต้องการยารักษาโรค COVID-19 รวมถึงผลิตภัณฑ์ป้องกันการติดเชื้ออย่างหน้ากากอนามัยและเจลแอลกอฮอล์ทำให้สินค้าขาดตลาด เป็นการกระตุ้นให้เกิดการขายยาปลอมประกอบกับมาตรการ lockdown ทำให้พฤติกรรมการซื้อขายของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปสู่อีคอมเมิร์ซ (e-commerce) อย่างรวดเร็ว และยังคงการซื้อขายออนไลน์อยู่แม้จะผ่านพ้นการแพร่ระบาดของ COVID-19 ไปแล้วก็ตาม นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากข้อมูลของรายงานของ OECD เรื่อง Illicit Trade; Mapping Global Trade in Fakes 2025, Global Trends and Enforcement Challenges¹⁴ จะพบว่า

⁹ พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510

(<https://drug.fda.moph.go.th/media.php?id=475898096858046464&name=drug2510-krisdika-v2020.pdf>)

¹⁰ Examining The Negative Impact of Illicit Trade on the ASEAN Community Vision 2025, TRACIT

(https://www.tracit.org/uploads/1/0/2/2/102238034/tracit_aseancommunity_june2023.pdf)

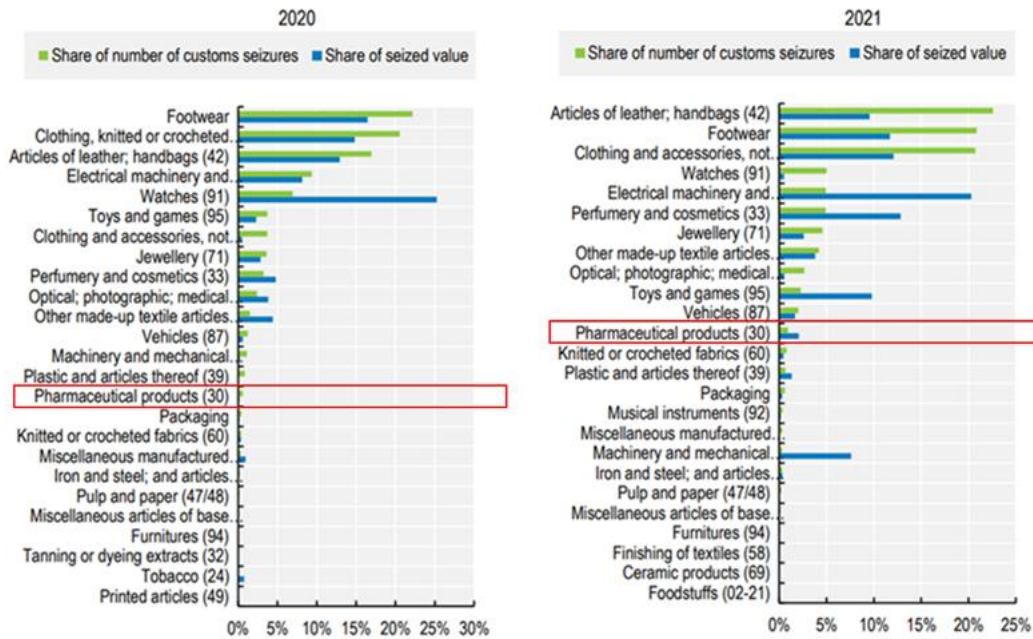
¹¹ Feeney, A.J., Goad, J.A., & Flaherty, G.T. (2024). Global perspective of the risks of falsified and counterfeit medicines: A critical review of the literature. *Travel Medicine and Infectious Disease*, 59, 102758. <https://doi.org/10.1016/j.tmaid.2024.102758>

¹² United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2020). Counterfeit Goods in South-East Asia: Saving Money May Risk Your Health.

¹³ Intellectual Property Helpdesk. (2021). How to Remove Counterfeit Goods from e-commerce Sites in South-East Asia. European Commission.

¹⁴ OECD data by product category (HS code); https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/05/mapping-global-trade-in-fakes-2025_5c812e3c/94d3b29f-en.pdf

ผลิตภัณฑ์ยาและเวชภัณฑ์ (Pharmaceutical Products) จัดอยู่ในอันดับ 15 จาก 20 อันดับ ของหมวดหมู่สินค้าที่ถูกปลอมแปลงมากที่สุด ในปี พ.ศ. 2563 และขึ้นมาเป็นอันดับ 12 ในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบมูลค่า

Source: OECD-EUIPO global customs seizures.

รูปที่ 2 20 อันดับหมวดหมู่สินค้าหลักที่ถูกปลอมแปลง (Counterfeit and Pirated Goods) มากที่สุด (2563 และ 2564)

ผลกระทบของการค้าผลิตภัณฑ์ยาที่ผิดกฎหมาย

ยาปลอมมีผลกระทบต่อภาคประชาสังคมสังคมและสุขภาพของประชาชน ได้แก่ การใช้ยาปลอมที่ไม่มีผลต่อการรักษาทางยา เช่น การใช้ยาคุมกำเนิดปลอมอาจทำให้เกิดการตั้งครรภ์โดยไม่เจตนา ซึ่งจะก่อปัญหาสังคมตามมา เช่น การท้องไม่พร้อม เป็นต้น หรือเกิดการดื้อยาโดยเฉพาะการดื้อยาต้านจุลชีพ (Antimicrobial Resistance: AMR) รวมถึงทำให้อาการของโรครุนแรงขึ้น นอกจากนี้การใช้ยาปลอมอาจได้รับสารห้ามใช้ หรือสารอันตรายจากยาปลอมก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพตามมา การแพร่ระบาดของยาปลอมทำให้รัฐบาลสูญเสียรายได้จากภาษี และต้องรับภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขที่เพิ่มขึ้นจากการรักษาผลกระทบของยาปลอม ผู้ป่วยต้องซื้อยาหลายครั้งเนื่องจากการรักษาไม่หาย ส่งผลให้เกิด ต้นทุนที่ซ้ำซ้อนและลดคุณภาพชีวิต จากการประเมินของ WHO พบว่ายาปลอมคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 10 ของยาทั้งหมดที่จำหน่ายในประเทศรายได้ปานกลาง¹⁵ สำหรับประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 ผลิตภัณฑ์ยาและเวชภัณฑ์ของไทยมีมูลค่าตลาดประมาณ 2.4 แสนล้านบาท¹⁶ นอกจากนี้หากพิจารณาจำนวนคดีการจับกุมยาปลอมเพิ่มเติมจะพบว่า ข้อมูลจากสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ระบุว่ามูลค่าการใช้จ่ายของผู้บริโภคในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สำหรับยาปลอมในช่วง 520 ล้าน ถึง 2.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปีError! Bookmark not defined. สำหรับประเทศไทยเอง แม้ไม่มีข้อมูลที่แน่นอน แต่อ้างอิงจากรายงานของ UNODC พบว่าการจับกุมและยึดสินค้าปลอมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2564 มีการจับกุมสินค้าปลอมเพิ่มขึ้นร้อยละ 83 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้าError! Bookmark not defined. และจากข้อมูลเผยแพร่การจับกุมของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ร่วมกับกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง (ปคบ.) จากเว็บไซต์ของ อย. ในปี พ.ศ. 2566 พบว่า มีการจับกุม

¹⁵ <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/substandard-and-falsified-medical-products>

¹⁶ <https://www.hfocus.org/content/2023/04/27532>

ยาปลอมมูลค่ามากกว่าร้อยล้านบาท¹⁷ สำหรับภาคธุรกิจ ยาปลอมทำลายความเชื่อมั่นในแบรนด์และลดแรงจูงใจในการลงทุนวิจัยและพัฒนาใหม่ ส่งผลต่อ นวัตกรรมทางการแพทย์ และความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมยาในภูมิภาค

ข้อเสนอแนะ

ด้านกฎหมาย

- การปรับปรุงข้อกฎหมาย:** จากข้อมูลจะเห็นว่ามีการขายยาปลอมผ่านทางออนไลน์มากขึ้น และช่วงปีที่ผ่านมา อย. ได้ร่วมมือกับผู้ประกอบการแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ (e-commerce Platform) ในการตรวจสอบและนำผลิตภัณฑ์ยาออกจากแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก โดยจำนวนผลิตภัณฑ์ยาในแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซมีจำนวนลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญ ซึ่ง EABC ต้องขอชื่นชมและขอบคุณ อย. ในการดำเนินงานเชิงรุกนี้ แต่อย่างไรก็ตาม EABC เล็งเห็นถึงความสำคัญของ e-pharmacy เนื่องจากเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้บริโภคหรือผู้ป่วยเข้าถึงยาและบริการสุขภาพได้สะดวกและรวดเร็ว นอกจากนี้ยังช่วยลดความแออัดในร้านขายยาและส่งเสริมการดูแลสุขภาพที่ดีได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น EABC จึงขอเสนอให้มีการพิจารณาประกาศใช้กฎหมาย e-pharmacy เพื่อที่การให้บริการ e-pharmacy จะได้ดำเนินการตามกฎหมาย และมีมาตรฐานตลอดกระบวนการตั้งแต่การลงทะเบียนผู้ขายจนถึงการจัดส่งยาเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย ดังนั้นการขายยาออนไลน์ควรดำเนินการภายใต้ระเบียบ และมาตรฐานตลอดกระบวนการตั้งแต่การลงทะเบียนผู้ขาย เก็บรักษา ยา จัดส่งยา และติดตามผล ซึ่งการเก็บหรือจัดส่งยาที่ไม่ได้มาตรฐานอาจทำให้คุณภาพของยาลดลงได้ ทั้งนี้ อย. ได้จัดให้มีการประชาพิจารณ์ (ร่าง) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. ... แล้วในเดือนกันยายน พ.ศ. 2568
- ขอให้มีการทบทวนเพื่อสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมาย พร้อมความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และแพลตฟอร์ม เพื่อให้สามารถหยุดการดำเนินการของการจำหน่ายยาปลอมได้อย่างรวดเร็วเมื่อมีการตรวจพบ และสามารถควบคุมตรวจสอบแหล่งที่มา ตลอดจนกระบวนการตรวจสอบการผ่านแดนที่รัดกุม

ด้านการดำเนินนโยบาย

- ตรวจสอบและควบคุมในตลาดออนไลน์:** ส่งเสริมการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีในการตรวจจับและแจ้งเตือนสินค้าปลอมบนแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ รวมถึงการขายออนไลน์นอกแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ เช่น ผ่านโซเชียลมีเดีย (Social Media) เพื่อลดโอกาสสินค้าปลอมอย่างรวดเร็ว¹⁸ ทั้งนี้ อย. ได้มีการดำเนินการหารือกับแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ โดยเชื่อมต่อ API ฐานข้อมูลกับ อย. เพื่อสกัดกั้นผลิตภัณฑ์สุขภาพผิดกฎหมายหรือผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่ได้รับอนุญาตก่อนการจำหน่ายสู่ประชาชน ใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) คัดกรองอัตโนมัติ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเฝ้าระวังและปิดกั้นก่อนการขายสร้างความคุ้มครองและความปลอดภัย ให้แก่ผู้บริโภคอย่างรวดเร็วและเป็นระบบ¹⁹ การดำเนินงานนี้เป็นการทำงานเชิงรุกซึ่งสามารถใช้เป็นแบบอย่างกับหมวดสินค้าอื่นๆ ได้ต่อไป

¹⁷ https://oryor.com/media/newsUpdate/media_news/26167fbclid=IwY2xjawN1WX5leHRuA2FlbQlxMAABHp1hx4MaEg-G_TiP3_Wbahvchl1kwkv0TfSdDkt1fHlOugkPV6ZlwrMntD2_aem_mqxGzlc7M1pT4QYAIv5Lw

¹⁸ South-East Asia IPR SME Helpdesk (2020). Intellectual Property in e-commerce era. European Union.

¹⁹ https://oryor.com/media/newsUpdate/media_news/33197fbclid=IwY2xjawNj_cFlEHRuA2FlbQlxMAABHr7BxxMhMzKKEZ7p3pkhfolvJ2FRyKYs_pwhRUeQo2CVK5wRL00E3Oq-YjjoS_aem_zbOMcvAF-GG0gOgXOrMsvg

2. **สร้างความร่วมมือทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ:** เนื่องจากปัญหายาปลอมข้ามพรมแดน และการนำเข้าผิดกฎหมาย ไม่ผ่านการลงทะเบียน ความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและระหว่างประเทศ ในส่วนภูมิภาค และองค์กรระหว่างประเทศ เช่น อย. กรมศุลกากร DSI ปคบ. สคบ. WHO INTERPOL และ UNODC จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลและปฏิบัติการร่วม
3. **สร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชน:** ควรมีการรณรงค์และให้ความรู้แก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับความเสี่ยงของยาปลอม การเลือกซื้อยาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ และวิธีตรวจสอบผลิตภัณฑ์

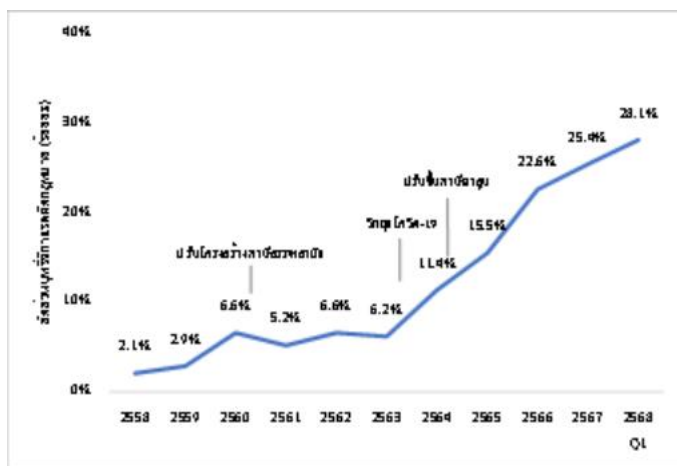
อุตสาหกรรมยาสูบ

สถานการณ์บุหรี่ผิดกฎหมายในประเทศไทย

ภายหลังการปรับขึ้นอัตราภาษีสรรพสามิตยาสูบในปี 2560 และการปรับขึ้นภาษียาสูบในปี 2564 เป็นผลให้ในปัจจุบันยาสูบประเภทบุหรี่ซิการ์แรตถูกจัดเก็บภาษีแบบผสม โดยเก็บทั้งภาษีตามปริมาณและภาษีตามมูลค่าซึ่งคำนวณจากราคาขายปลีกแนะนำ ไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม ทั้งนี้ กำหนดเป็น 2 อัตรา ได้แก่ อัตราร้อยละ 25 สำหรับบุหรี่ที่มีราคาไม่เกิน 72 บาท และอัตราร้อยละ 42 สำหรับบุหรี่ที่มีราคามากกว่า 72 บาท ซึ่งส่งผลให้ราคาบุหรี่ถูกกฎหมายภายในประเทศสูงเกินกว่าความสามารถในการจ่ายได้ของผู้บริโภคและมีราคาสูงกว่าบุหรี่ผิดกฎหมายถึง 2-3 เท่าตัว ส่งผลให้สถานการณ์บุหรี่ผิดกฎหมายอันหมายรวมถึงบุหรี่ที่ลักลอบนำเข้าโดยมิได้เสียภาษีและบุหรี่ปลอมมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากรายงานผลการสำรวจของบุหรี่ปเล่า (Empty Pack Survey: EPS) จัดทำโดยบริษัทวิจัยการตลาดระดับโลก ปรากฏตามรูปที่ 1 ระบุว่าสัดส่วนของบุหรี่ผิดกฎหมายเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.6 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 25.4 ในปี 2567 และปรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 28.1 ในปี 2568 (ไตรมาสที่ 1) แบ่งเป็นบุหรี่ปลอมนำเข้าโดยมิได้เสียภาษีย่อยละ 27.4 และบุหรี่ปลอมแปลงเครื่องหมายความการค้าร้อยละ 0.7 นอกจากนี้ พบว่าแหล่งกำเนิดของบุหรี่ผิดกฎหมายมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ฮ่องกง จีน เมียนมา เวียดนาม กัมพูชา และอินโดนีเซีย ดังปรากฏในรูปที่ 2

จากรายงานข่าวของสื่อมวลชนที่ผ่านมา ยังพบว่ามีการจับกุมบุหรี่ปลอมแปลงเครื่องหมายการค้า โดยเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบและสกัดกั้นการลักลอบขนส่งบุหรี่ปลอมจำนวนมากที่ระบุต้นทางมาจากประเทศไทย หรือเชื่อมโยงกับประเทศไทย แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความเสี่ยงสูงในฐานะเส้นทางขนถ่ายบุหรี่ผิดกฎหมายไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก

รูปที่ 1 สถานการณ์บุหรี่ผิดกฎหมายในประเทศไทยระหว่างปี 2558 – 2568 (ไตรมาสที่ 1)

รูปที่ 2

เส้นทางการเข้าสู่ประเทศไทยของบุหรี่ผิดกฎหมาย

ที่มา รายงานผลการสำรวจของบุหรี่ปเล่า (Empty Pack Survey: EPS) จัดทำโดยบริษัทวิจัยทางการตลาดระดับโลก

ผลกระทบของการค้าบุหรี่ผิดกฎหมาย

การค้าบุหรี่ปผิดกฎหมายในประเทศไทยเติบโตกว่า 4 เท่าตัวนับตั้งแต่ปี 2560 ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ผลิตภัณฑ์ยาสูบและต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงภาครัฐ โดยสังเขปดังนี้

1. ผลกระทบด้านรายได้ของรัฐบาล

รายได้ภาษีสรรพสามิตยาสูบที่รัฐจัดเก็บได้ลดลงอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่การปรับโครงสร้างภาษีสรรพสามิตยาสูบในปี 2560 โดยในปีดังกล่าวรัฐจัดเก็บภาษีสรรพสามิตยาสูบได้ทั้งสิ้น 68,603 ล้านบาท จากปริมาณบุหรี่ที่ผลิตและนำเข้ารวม 32,801 ล้านมวน แต่ในปี 2568 รายได้ภาษีสรรพสามิตยาสูบลดลงเหลือเพียง 47,489 ล้านบาท หรือคิดเป็นการลดลงของรายได้ภาษีสรรพสามิตยาสูบร้อยละ 7 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า ปรากฏตามรูปที่ 3 สวนทางกับการเติบโตของบุหรี่ปิดกฎหมายจากร้อยละ 6.6 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 28.1 ในปี 2568 ทั้งนี้ พบว่าการเติบโตของบุหรี่ปิดกฎหมายยังสร้างความสูญเสียในการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพสามิตกว่า ปีละ 20,000 ล้านบาท และภาษีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกว่า 6,000 ล้านบาท/ปี รวมเป็นความสูญเสียทางภาษีมากกว่าปีละ 26,000 ล้านบาท²⁰ ดังนั้น มูลค่ารวมของความเสียหายต่อรัฐและอุตสาหกรรมยาสูบโดยรวมจากกิจกรรมการค้าบุหรี่ปิดกฎหมายในปี 2568 จึงมีปริมาณไม่น้อยกว่า 31,000 ล้านบาท

รูปที่ 3 อุปทานบุหรี่ปิดกฎหมายที่เสียภาษีสรรพสามิตและรายได้สรรพสามิตยาสูบระหว่าง ปี 2558-2568

ที่มา กรมสรรพสามิต

2. ผลกระทบด้านสังคม

2.1. การหดตัวของอุตสาหกรรมยาสูบสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่หันไปบริโภคบุหรี่ปิดกฎหมายซึ่งเสนอขายในราคาถูกกว่าบุหรี่ปิดกฎหมายที่ต้องตามกฎหมายเพื่อทดแทนเพิ่มขึ้น เป็นผลให้รายได้จากภาษีธุรกิจเฉพาะ (Earmarked Taxes) ซึ่งรัฐจัดเก็บเพิ่มเติมจากภาษีสรรพสามิตยาสูบเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินโครงการและให้บริการด้านการสนับสนุนชุมชนและสังคม อาทิ ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุ กีฬา และสื่อสาธารณะ ลดลงมากกว่า 6,000 ล้านบาท ประกอบด้วย ภาษีเพื่อราชการส่วนท้องถิ่น (ภาษีเพื่อมหาดไทย) 1,800 ล้านบาท เงินบำรุงกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 360 ล้านบาท เงินบำรุงองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS) 272 ล้านบาท เงินบำรุงกองทุนผู้สูงอายุ 360 ล้านบาท และเงินบำรุงกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ 360 ล้านบาท และภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วน

²⁰ ภาษีอื่นที่จัดเก็บจากยาสูบ ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะ (Earmarked Taxes) ซึ่งจัดเก็บเพิ่มเติมจากภาษีสรรพสามิตยาสูบร้อยละ 17.5 ประกอบด้วย ภาษีเพื่อราชการส่วนท้องถิ่น (ภาษีเพื่อมหาดไทย) เงินบำรุงกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เงินบำรุงองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS) เงินบำรุงกองทุนผู้สูงอายุ และเงินบำรุงกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ รวมถึงภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด

จังหวัด 670 ล้านบาทรวมถึงรายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่มอีกกว่า 2,000 ล้านบาท ส่งผลต่อประสิทธิภาพและความต่อเนื่องของโครงการและการให้บริการด้านสังคมดังกล่าว

2.2. เงินที่ได้จากการค้าบุหรี่ที่ผิดกฎหมายถูกนำไปใช้เงินทุนสนับสนุนการก่ออาชญากรรมอื่น รวมถึงอาชญากรรมข้ามชาติ เช่น การค้ามนุษย์ การค้ายาเสพติด การก่อการร้าย การฟอกเงิน การทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น ทั้งนี้ อ้างอิงจากรายงานองค์การระหว่างประเทศอาทิ องค์การอนามัยโลก (WHO)²¹ องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD)²² (และองค์การสหประชาชาติ (UN)

3. ผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบ

การหดตัวของอุตสาหกรรมยาสูบอย่างต่อเนื่องอันเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของบุหรี่ที่ผิดกฎหมายส่งผลกระทบต่อการผลิต และรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้ ภายหลังจากการปรับขึ้นภาษียาสูบในปี 2564 สถานการณ์บุหรี่ที่ผิดกฎหมายเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 11.4 เป็นร้อยละ 15.5 และ 22.6 ในปี 2565 และ 2566 ตามลำดับ ส่งผลให้เกิดการลดลงของจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกยาสูบ จาก 50,000 ครอบครัวเหลือเพียงประมาณ 30,000 ครอบครัว

4. ผลกระทบด้านสาธารณสุข

บุหรี่ที่ผิดกฎหมายที่ลักลอบนำเข้าโดยมิได้เสียภาษีมิได้ถูกกำกับดูแลและตรวจสอบจากภาครัฐ ไม่ได้รับการควบคุมคุณภาพตามที่กำหนดซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคจากการใช้วัตถุติดที่ไม่ได้มาตรฐาน หมดยาสูบ หรือมีส่วนผสมของสารเสพติดหรือสารที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค อาทิ สารหนู ตะกั่ว หรือแคดเมียม นอกจากนี้ ราคาที่ถูกมากของบุหรี่ที่ผิดกฎหมายยังทำให้คนสูบบุหรี่สามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ทำให้จำนวนคนสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นตามมา

5. ผลกระทบด้านการค้าการลงทุน

การที่ประเทศไทยถูกใช้เป็นเส้นทางลำเลียงบุหรี่ที่ผิดกฎหมายไปยังต่างประเทศสร้างผลกระทบต่อบรรยากาศการค้าและการลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติที่มองเห็นช่องโหว่ในการบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมชายแดนที่ไม่เข้มแข็ง ส่งผลให้ภาพลักษณ์ประเทศได้รับผลกระทบและอาจลดแรงจูงใจในการลงทุนระยะยาว

นอกจากนี้ การละเมิดเครื่องหมายการค้าบุหรี่ที่ผิดกฎหมายยังส่งผลเสียต่อธุรกิจที่ดำเนินการอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยทำให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมและบั่นทอนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งอาจนำไปสู่การฟ้องร้องระหว่างประเทศและลดความน่าเชื่อถือของระบบการค้าของไทยในสายตาสังคมโลก

²¹ WHO, Illegal trade of Tobacco products: What you should know to stop it, (2015), <https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/caf4fb75-e70a-455c-ba46-51b62c18fc35/content>

²² OECD, Reviews of Risk Management Policies: Illicit Trade CONVERGING CRIMINAL NETWORKS, (2019), https://www.oecd.org/en/publications/charting-illicit-trade_9789264251847-en.html

ข้อเสนอแนะ

รัฐบาลพึงบูรณาการแผนงานและกลยุทธ์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าบุหรีผิดกฎหมายอย่างรอบด้าน โดยความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ด้านอุปสงค์และอุปทาน

บุหรีผิดกฎหมายที่เติบโตอย่างก้าวกระโดดในช่วงหลายปีที่ผ่านมา นั้น มาจากปัจจัยด้านราคาของบุหรีผิดกฎหมายที่ราคาถูกลงกว่าสินค้าถูกกฎหมายถึง 3 เท่า เนื่องจากการหลบเลี่ยงภาษีสรรพสามิตและการควบคุมตรวจสอบโดยหน่วยงานภาครัฐ โดยบุหรีผิดกฎหมายมีราคาเริ่มเดิมเพียง 15 บาท ต่อซอง ในขณะที่บุหรีถูกกฎหมายในท้องตลาดมีราคาเริ่มต้นที่ 64-72 บาท ดังนั้น ในการกำหนดนโยบายภาษีอาสูบในระยะต่อไป ควรกำหนดอัตราภาษีอาสูบให้เหมาะสมกับกำลังซื้อของผู้บริโภค

2. ด้านการดำเนินนโยบาย

- 2.1. พิจารณากำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายแห่งชาติเพื่อต่อต้านการค้าสินค้าผิดกฎหมาย (Anti-Illicit Trade) รวมถึงบูรณาการการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มงวด รวดเร็ว และต่อเนื่อง เช่น กฎหมายศุลกากร กฎหมายสรรพสามิต กฎหมายการฟอกเงิน กฎหมายอาญา เป็นต้น เพื่อให้ผู้กระทำความผิดซัดหาลาบและป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ
- 2.2. ขยายความร่วมมือกับผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ รวมถึงผู้ประกอบการร้านค้า ในการร่วมป้องกันการเข้าถึงบุหรีผิดกฎหมาย การลบโพสต์หรือโฆษณาที่เกี่ยวข้อง และการให้ข้อมูลการค้าบุหรีผิดกฎหมายเพื่อนำไปสู่การจับกุม
- 2.3. ยกระดับความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูล และร่วมกันป้องกันและปราบปรามสินค้าผิดกฎหมายโดยเฉพาะการพัฒนากลไกการทำงานระดับรัฐเพื่อให้เกิดการเฝ้าระวังเป็นพิเศษของสินค้าในภูมิภาคโดยเฉพาะการลำเลียงเคลื่อนย้ายสินค้าจากประเทศต้นทาง จนถึงปลายทาง
- 2.4. ผลักดันประเด็นปัญหาการค้าผิดกฎหมายให้เป็นส่วนหนึ่งของวาระระดับชาติในเวทีด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจของอาเซียนเพื่อให้เกิดการผลักดันการป้องกันปราบปรามอย่างเป็นระบบในภูมิภาค

3. ด้านกฎหมาย

- 3.1. พิจารณาผลักดันแก้ไขกฎหมายให้คดีที่เกี่ยวข้องกับความผิดตาม พ.ร.บ. ภาษีสรรพสามิต และการค้าสินค้าผิดกฎหมายเป็นส่วนหนึ่งของความผิดมูลฐานใต้ขอบเขตพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- 3.2. พิจารณาปรับปรุงบทลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับสินค้าผิดกฎหมายให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และพอเพียงที่จะก่อให้เกิดความเกรงกลัวในการกระทำความผิด รวมถึงพิจารณากำหนดมาตรการเพื่อจูงใจให้ประชาชนแจ้งเบาะแสการกระทำความผิดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานภาครัฐซึ่งมีข้อจำกัดด้านบุคลากรและพนักงานเจ้าหน้าที่

- 3.3. พิจารณาปรับปรุงกฎระเบียบศุลกากรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าผ่านแดน และยกระดับมาตรการที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และการสืบสวนด้านศุลกากร เขตปลอดอากร รวมถึงพื้นที่ขนส่งและขนถ่ายสินค้า เพื่อป้องกันการขนถ่ายสินค้าผิดกฎหมายในรูปแบบการลำเลียงสินค้าเพื่อการผ่านแดน
- 3.4. พิจารณาปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการระงับการเข้าถึง และการสั่งปิดเว็บไซต์หรือร้านค้าที่ลักลอบขายบุหรี่ปิดกฎหมายทางช่องทางออนไลน์ และทางแอปพลิเคชันสำหรับใช้ในการสนทนา

อุตสาหกรรมเครื่องตีแอลกอฮอล์

สถานการณ์ของเครื่องตีแอลกอฮอล์ผิดกฎหมายในประเทศไทย

การค้าเครื่องตีแอลกอฮอล์ผิดกฎหมายในประเทศไทยซึ่งประกอบด้วยการผลิตและค้าสุราปลอมและการค้าสุราลักลอบนำเข้าทำให้รัฐบาลสูญเสียรายได้ไม่น้อยกว่า 4.4 พันล้านบาทต่อปี (ปี 2567) ทั้งนี้ โดยอ้างอิง รายงานการวิจัยที่จัดทำโดย Euromonitor International ซึ่งเผยแพร่ในเดือนเมษายน 2568 โดยรายงานดังกล่าวระบุว่าพรมแดนทางบกระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ มาเลเซีย กัมพูชา เมียนมาร์ และลาวเป็นช่องทางหลักในการลักลอบนำเข้าเครื่องตีแอลกอฮอล์ผิดกฎหมายที่สำคัญ เนื่องจากอาศัยช่องว่างจากการยกเว้นภาษีนำเข้าตามความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (ATIGA) ในการ "วนสินค้า" ผ่านประเทศที่สามเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบศุลกากร ประกอบกับการเดินทางข้ามพรมแดนของบุคคลและยานพาหนะที่สามารถกระทำได้โดยสะดวกส่งผลให้เจ้าหน้าที่รัฐควบคุมและตรวจสอบยาก

ความต่างของราคาของสินค้าถูกกฎหมายกับสินค้าผิดกฎหมายอันเป็นผลจากอัตราภาษีสรรพสามิตที่อยู่ในระดับสูง ตลอดจนการขาดความตระหนักรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับผลกระทบเชิงลบของการบริโภคสินค้าผิดกฎหมาย ส่งผลให้ผู้บริโภคหันไปเลือกสินค้าที่มีราคาถูกกว่า โดยที่สุรานำเข้าระดับพรีเมียมประเภทวิสกี้ บรั่นดี และคอนยัค เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการปลอมแปลงและการลักลอบนำเข้ามากที่สุดเนื่องจากมีความต้องการสูงในตลาดและมีมูลค่าสูง โดยการปลอมแปลงมักใช้วิธีบรรจุสุราอื่นในขวดเปล่าที่ผ่านการบริโภคแล้ว

นอกจากนี้ ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้เกิดการขยายตัว และการคงอยู่ของการค้าเครื่องตีแอลกอฮอล์ผิดกฎหมายในประเทศไทยที่สำคัญ ยังประกอบด้วย

1. ความสามารถในการใช้จ่ายและรายได้ของผู้บริโภค ซึ่งผลักดันให้หันมาเลือกบริโภคเครื่องตีแอลกอฮอล์ผิดกฎหมายที่มีราคาถูกกว่า
2. ความสะดวกในการเข้าถึงเครื่องตีแอลกอฮอล์ผิดกฎหมาย โดยมีการเสนอขายอย่างแพร่หลายในหลากหลายช่องทาง โดยเฉพาะช่องทางออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ และเว็บไซต์ รวมถึงร้านค้าและร้านอาหาร ผับ บาร์
3. การบังคับใช้กฎหมาย โดยที่ประเทศไทยมีแนวชายแดนทางบกติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นระยะทางที่ค่อนข้างยาว ส่งผลให้มีจุดลักลอบนำเข้าเป็นจำนวนมากและยากต่อการควบคุม

ข้อเสนอแนะ

ด้านกฎหมาย

ทบทวนโครงสร้างภาษีสุราทั้งภาษีนำเข้าและภาษีสรรพสามิต: เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการสร้างเสถียรภาพด้านรายได้ทางภาษีของรัฐบาลและลดแรงจูงใจด้านอุปสงค์และอุปทานที่เกี่ยวข้องกับ โดยเฉพาะแรงจูงใจในการซื้อสินค้าผิดกฎหมายที่มีราคาต่ำกว่าค่อนข้างมาก

ด้านการดำเนินนโยบาย

1. **บูรณาการการเฝ้าระวัง การตรวจสอบ และการบังคับใช้กฎหมาย:** โดยเพิ่มความถี่ของการตรวจสอบตามแนวชายแดน และการกำกับดูแลช่องทางการจำหน่ายทุกช่องทางรวมถึงช่องทางออนไลน์อย่างเข้มงวด อีกทั้ง ส่งเสริมความร่วมมือ

ของภาครัฐในระดับภูมิภาค รวมถึงปรับปรุงบทลงโทษให้รุนแรงยิ่งขึ้นเพียงพอต่อการยับยั้งพฤติกรรมลักลอบนำเข้า การปลอม และการกระทำผิดซ้ำโดยอิงจากแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดระหว่างประเทศ

2. **รณรงค์สร้างความตระหนักรู้และให้ความรู้แก่ผู้บริโภค:** เกี่ยวกับอันตรายจากการบริโภคสุราปลอม และบทลงโทษที่เกี่ยวข้องกับการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผิดกฎหมาย อีกทั้งให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับวิธีการสอบเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผิดกฎหมาย นอกจากนี้ ภาครัฐพึงให้มีการรายงานผลการลงโทษผู้กระทำผิดต่อสาธารณะเพื่อสร้างแรงจูงใจเชิงลบ (deterrent effect) และยกระดับการยับยั้งพฤติกรรมผิดกฎหมายในสังคม

อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางค์และความงาม

สถานการณ์ของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางค์และความงามผิดกฎหมายในประเทศไทย

ปัญหาการค้าผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลอมแปลงสินค้าในอุตสาหกรรมความงาม ได้กลายเป็นภัยคุกคามที่ร้ายแรงและซับซ้อนไปทั่วโลกในปัจจุบัน การปลอมแปลงสินค้าเครื่องสำอางค์ได้แพร่หลายไปในทุกระดับ ทั้งแบรนด์หรูที่มีชื่อเสียง แบรนด์สินค้าเวชสำอางค์ แบรนด์ที่ผลิตในประเทศ สินค้าลอกเลียนแบบเหล่านี้มักจะถูกผลิตขึ้นโดยไม่มีการควบคุมคุณภาพ ไม่มีมาตรฐานด้านสุขอนามัย และบ่อยครั้งที่ใช้ส่วนผสมที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค

จากรายงานของ European Union Intellectual Property Office (EUIPO)²³ อุตสาหกรรมเครื่องสำอางค์ทั่วโลกต้องสูญเสียรายได้จากการขายไปมากถึง 5.4 พันล้านเหรียญสหรัฐต่อปีเนื่องจากสินค้าลอกเลียนแบบ เฉพาะในสหภาพยุโรปเพียงแห่งเดียว อุตสาหกรรมเครื่องสำอางค์ก็ประสบกับการสูญเสียยอดขายประมาณ 3 พันล้านยูโรต่อปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 4.8 ของยอดขายทั้งหมด ตัวเลขเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบขนาดใหญ่ ซึ่งผลกระทบที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การสูญเสียทางการเงินเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผลกระทบในด้านอื่นๆ อีกมากมายที่ส่งผลกระทบต่อทั้งบริษัทผู้ผลิต รัฐบาล และที่สำคัญที่สุดคือผู้บริโภค

ในประเทศไทยมีการรายงานตรวจพบสินค้าปลอมครั้งใหญ่หลายครั้งโดยหน่วยงานภาครัฐ อีกทั้งปัจจุบันยังพบการขายสินค้าปลอมสินค้าที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาบนแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซอยู่ตลอดเวลา จากการสอบสวนของภาครัฐพบว่าสินค้าส่วนใหญ่มีการนำเข้ามาจากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศจีน

ผลกระทบของการค้าผิดกฎหมายในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ความงาม

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

1. **ผลกระทบต่อรายได้ของประเทศ:** การค้าผิดกฎหมายทำให้รัฐบาลสูญเสียรายได้ภาษีจำนวนมาก บ่อนทำลายเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศเนื่องจากสินค้าปลอมไม่ได้ผ่านกระบวนการนำเข้าที่ถูกต้องและไม่มีการเสียภาษี

²³ European Union Intellectual Property Office (2024), Economic impact of counterfeiting in the clothing, cosmetics, and toy sectors in the EU https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2024_Clothing_Cosmetics_Toys/2024_Economic_Impact_of_counterfeiting_in_clothing_cosmetics_toys_FullR_en.pdf

2. **ผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศ:** บริษัทเครื่องสำอางต้องสูญเสียยอดขายและผลกำไรโดยตรงจากการแข่งขันกับสินค้าปลอมที่มีราคาถูกกว่า และส่งผลถึงการลดกำลังการผลิตและลดความต้องการแรงงาน จึงทำให้เกิดการสูญเสียตำแหน่งงาน นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อภาคเติบโตและการพัฒนานวัตกรรมของอุตสาหกรรมความงามโดยรวม เนื่องจากสินค้าปลอมทำให้เกิดการบั่นทอนแรงจูงใจในการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ และยังทำให้บริษัทต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นในการต่อสู้กับการปลอมแปลงสินค้า ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบและติดตามสินค้าปลอม การดำเนินการทางกฎหมาย การเสริมสร้างความปลอดภัยในห่วงโซ่อุปทาน และการสร้างความตระหนักรู้ให้กับผู้บริโภค ซึ่งล้วนแต่เป็นต้นทุนที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้
3. **ความเสียหายต่อชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของแบรนด์:** แม้ว่าสินค้าจะถูกปลอมแปลง แต่เมื่อผู้บริโภคใช้สินค้าปลอมที่ไม่มีคุณภาพแล้วเกิดผลเสีย พวกเขาอาจจะเชื่อมโยงประสบการณ์เชิงลบนั้นเข้ากับแบรนด์จริง ทำให้ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการ ในสายตาของผู้บริโภคลดลง
4. **การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม:** การปลอมแปลงสินค้ายังทำให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมในตลาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายย่อยที่ดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผลกระทบทางสังคม

1. **ความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค:** ซึ่งเป็นผลกระทบที่ร้ายแรงที่สุด เนื่องจากสินค้าเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์บำรุงผิวปลอมมักผลิตจากส่วนผสมที่ไม่ได้มาตรฐานและเป็นอันตราย เช่น สารหนู เบริลเลียม แคดเมียม ตะกั่ว ปรอท หรือแม้กระทั่งระดับแบคทีเรียที่เป็นอันตราย สารเคมีเหล่านี้สามารถทำให้เกิดการระคายเคือง ผื่นแพ้ ผิวง่ายอักเสบ ไปจนถึงปัญหาสุขภาพที่รุนแรงในระยะยาว เช่น มะเร็ง หรือเป็นพิษต่อร่างกาย ซึ่งเป็นภัยคุกคามโดยตรงต่อผู้บริโภคที่หลงผิดไปใช้ผลิตภัณฑ์เหล่านี้
2. **การสร้างภาระเพิ่มเติมแก่ระบบสาธารณสุข:** รัฐต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อผู้ดูแลผู้บริโภคที่ได้รับผลกระทบด้านสุขภาพจากการใช้สินค้าปลอม และยังเป็นภาระให้แก่บุคลากรทางการแพทย์อีกด้วย
3. **การบ่อนทำลายความเชื่อมั่นของผู้บริโภค:** ผู้บริโภคที่เคยมีประสบการณ์เชิงลบกับสินค้าปลอม อาจขาดความเชื่อมั่นในแบรนด์นั้นๆ แม้ว่าจะได้รับการยืนยันว่าเป็นของแท้ก็ตาม
4. **การสนับสนุนองค์กรอาชญากรรม:** ผลกำไรจากการค้าสินค้าปลอมมักถูกนำไปเป็นแหล่งเงินทุนสนับสนุนกิจกรรมผิดกฎหมายอื่นๆ เช่น การฟอกเงิน
5. **ข้อกังวลด้านจริยธรรมและแรงงาน:** การผลิตสินค้าปลอมมักเกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการใช้แรงงานผิดกฎหมาย รวมถึงการใช้แรงงานเด็ก ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัยและไม่เป็นธรรม
6. **ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม:** กระบวนการผลิตสินค้าปลอมมักละเลยผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการกำจัดสินค้าปลอมจำนวนมากอาจก่อให้เกิดมลภาวะอย่างรุนแรง
7. **การทำให้การปลอมแปลงเป็นเรื่องปกติ:** แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียบางครั้งอาจมีส่วนทำให้การซื้อสินค้าปลอมเป็นเรื่องปกติมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีผู้มีอิทธิพลหรือผู้ใช้งานทั่วไปรีวิวสินค้าปลอม หรือการไม่ปราบปราม ถอดถอนร้านค้าที่ขายสินค้าปลอมอย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาการค้าผิดกฎหมาย

การแก้ไขปัญหาการค้าผิดกฎหมายในอุตสาหกรรมความงามต้องอาศัยแนวทางที่ครอบคลุมและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนดังนี้:

1. **การสร้างความร่วมมือและการแบ่งปันข้อมูลระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย:** หน่วยงานภาครัฐ เจ้าของแบรนด์ แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ (E-commerce platform) และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) ควรทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวกรองเกี่ยวกับการค้าผิดกฎหมาย รวมถึงการกำหนดกลไกให้แพลตฟอร์มมีมาตรการตรวจสอบและคัดกรองผู้ขายสินค้าผิดกฎหมาย
2. **ตรวจสอบและควบคุมสินค้าปลอม สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์บนตลาดออนไลน์:** วางมาตรการร่วมมือกับแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ และโซเชียลมีเดีย (social media platform) ต่างๆ เช่น Facebook, Instagram, Tiktok เพื่อพัฒนาระบบตรวจจับ (Gating) และแจ้งเตือนสินค้าปลอมเพื่อปิดร้านค้าดังกล่าว และถอดถอนสินค้าปลอมอย่างรวดเร็ว
3. **ด้านการบังคับใช้กฎหมายและกรอบกฎหมาย:**
 - 3.1. **ควรเพิ่มความเข้มงวดของบทลงโทษทางอาญา** สำหรับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากับผู้กระทำความผิด พิจารณาระบบบังคับใช้กฎหมายกับแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ และโซเชียลมีเดีย ที่ตรวจพบการขายสินค้าผิดกฎหมายบ่อยครั้ง และไม่มีมาตรการป้องกันตามสมควร
 - 3.2. **ภาครัฐควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างสม่ำเสมอ มุ่งเน้นและ** ควรกำหนดนโยบายและมาตรการควบคุมเพื่อป้องกัน การทุจริต ซึ่งมักเป็นช่องทางสำคัญที่เอื้อต่อการค้าผิดกฎหมายในห่วงโซ่อุปทานทั่วโลก
 - 3.3. **มีการแบ่งปันข่าวกรองข้ามประเทศที่มีประสิทธิภาพ** โดยหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เช่น กรมทรัพย์สินทางปัญญา กรมศุลกากร กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค (บก.ปคบ.) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (บก.ปอศ.) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.), หน่วยงานตำรวจสากล ในการแลกเปลี่ยนข่าวกรองและข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและกิจกรรมการค้าผิดกฎหมายข้ามพรมแดน
4. **การสร้างความตระหนักรู้และการให้ความรู้แก่ผู้บริโภค:** รัฐบาลและหน่วยงานอุตสาหกรรมควรจัดทำแคมเปญให้ความรู้แก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับอันตรายของสินค้าปลอม และวิธีการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ของแท้ รวมถึงส่งเสริมบทบาทของผู้ค้าปลีกที่ได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการในการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภค
5. **การทบทวนนโยบายภาษี:** ควรมีการทบทวนนโยบายภาษี เงินอุดหนุน และการยกเว้นภาษี เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายเหล่านี้ไม่ได้ส่งเสริมการลักลอบนำเข้าหรือการค้าผิดกฎหมายรูปแบบอื่นๆ โดยไม่ตั้งใจ